

KUR'AN KURLARI ÖĞRETİCİ KİTABINDAKİ ETKİNLİK UYGULAMALARININ ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ*

İsmail BULUT¹
Bekir SARI²

Atıf/©: Bulut, İ. ve Sarı B. (2021). Kur'an kursları öğretici kitabındaki etkinlik uygulamalarının öğretici görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 408-428. doi: 10.17218/hititsbd.940253

Özet: Diyanet İşleri Başkanlığı 2013-2014 eğitim öğretim yılında "4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi" kapsamında yeni bir misyon daha üstlenmiş ve 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıyla hedef kitlesini farklılaştırmıştır. 4-6 yaş grubu Kur'an kursları programında öğretici rehberliğinde, öğrenci merkezli, öğrencinin yaparak ve yaşayarak öğrenebileceği, etkinlik temelli öğretim yöntemine göre düzenlenmiş muhtelif etkinlikler uygulandığı görülmüştür. 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretici kitaplarındaki uygulamaların incelenmesini amaçlayan bu çalışma, karma araştırma desenine göre yapılmıştır. Araştırmada Kur'an öğrenmeye yönelik etkinlik ve materyallerin yeterli olmadığı, ilkokula hazırlayıcı uygulamaların yetersiz olduğu, etkinliklerin birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu ve öğrenci yaş seviyeleri ihmal edildiğinden öğretmenlerin alternatif etkinlik üretmekte güçlük yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Yaygın Eğitim, Kur'an Kursu, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi, Etkinlik Temelli Öğretim

Examination of the Activity Practices in the Qur'an Courses Teacher's Book in the Direction of Teachers Views

Citation/©: Bulut, İ. and Sarı B. (2021). Examination of the activity practices in the Qur'an courses teacher's book in the direction of teachers views. *Hitit Journal of Social Sciences*, 14(2), 408-428. doi: 10.17218/hititsbd.940253

Abstract: The Presidency of Religious Affairs has undertaken a new mission within the scope of the "4-6 Age Religious Education Project" in the 2013-2014 academic year and differentiated its target audience with Qur'an courses for the 4-6 age group. It has been observed that in the program of the 4-6 age group Qur'an courses, various activities, which are student-centered, that the student can learn by doing and living, are implemented according to the activity-based teaching method. This study, which aims to examine the applications in the teaching books of the 4-6 age group Qur'an courses, was conducted according to the mixed research design. Some of the results obtained in the study are as follows: It has been observed that the activities and materials for learning from the Qur'an are not sufficient, the primary school preparatory practices are insufficient, the activities are repetitive, and the students' age levels are neglected, and the teachers have difficulty in producing alternative activities.

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 20.5.2021 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 23.12.2021

*Bu çalışma Doç. İsmail BULUT danışmanlığında Bekir SARI tarafından 29.8.2019 tarihinde tamamlanan "Kur'an Kursları Öğretici Kitabındaki Uygulamaların İncelenmesi" başlıklı ve 586633 tez no'lu yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

¹ Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Çorum/Türkiye, ibulut@msn.com, <http://orcid.org/0000-0002-8588-1585>

² Sorumlu Yazar, Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Havza Mesleki Eğitim Merkezi, Samsun, Türkiye, bekir_sari@hotmail.com, <http://orcid.org/0000-0003-2671-8400>

Etik Onayı: 2020 yılı öncesinde tamamlanmış tezden türetildiği için etik kurul izni gerekmemektedir.

Keywords: *Religious Education, Non-Formal Education, Qur'an Course, 4-6 Age Group Qur'an Course Education, Activity Based Teaching*

1. GİRİŞ

Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 yaş grubu (48-72 aylık) çocukların; Allah'ı ve Peygamber Efendimizi sevgi temelli tanımaları, İslami değerleri fark etmeleri ve İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanıyarak kendi seviyelerine uygun sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi gösterebilmeleri için 17.09.2011 tarih ve 653 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedeki yaş sınırlandırmasının kaldırılmasından sonra 26 Ocak 2012 tarihinde Kur'an kursları 4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi'ni başlatmıştır. 07.04.2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik ile yaygın din eğitimi için belirlenen yaş sınırı ortadan kalkmasıyla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından okul öncesi din eğitimi kapsamında bu dönem için bir öğretim programı ve Kur'an Kursları Öğretici Kitabı ile Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı oluşturulmuştur. 4-6 yaş grubu öğretici kitabı, Dini Bilgiler 1-2 ve Kur'an-ı Kerim 1-2 olmak üzere iki ayrı öğrenme alanından oluşmaktadır. Öğretici kitabı öğrenme alanları içerisindeki ünite kazanımlarının gerçekleştirilmesi için en çok hikâye, soru-cevap, drama, eğitsel oyun ve uygulamalı eğitim vb. etkinlik yöntem ve teknikleriyle desteklediği görülmektedir.

Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen bilgi aktaran konumda iken günümüz modern eğitim anlayışında bu yaklaşım, öğrenci merkezli yaklaşıma evrilmiş, öğretmenin/öğreticinin rolü, bilgi aktaran konumdan öğrenmeyi öğreten konuma dönüşmüştür. Günümüzde eğitime verilen değer ve eğitimden beklentiler sürekli olarak artmaktadır. Bu kapsamda eğitim-öğretim yöntem ve teknikleri de sürekli gelişmektedir. Bilhassa başarılı nesiller yetiştirilmesi için öğrencilerin derse karşı meraklarının uyandırılması amaçlanmaktadır. Gelişim basamaklarını tamamlamış, başarılı ve donanımlı bireyler yetiştirme düşüncesi ise eğitimin en temel hedeflerinden biridir (Duman, 2004). 4-6 yaş grubu Kur'an kursları programında öğretici rehberliğinde, öğrenci merkezli, öğrencinin yaparak ve yaşayarak öğrenebileceği, etkinlik temelli öğretim yöntemine göre düzenlenmiş muhtelif etkinlikler uygulandığı görülmektedir. Bu nedenle program öğreticilerin etkinlik temelli öğretimi kullanmasını gerektirmektedir. Ayrıca işlem öncesi dönemde (4-7 yaş) bulunan çocukların gelişim dönemlerine ait özelliklerinin farkında olunması ve bu doğrultuda uygulanacak etkinliklerin eğitimciler tarafından bilinecek olması, bilimsel olarak çocuğun eğitimine katkı sağlayacaktır (Sarı, 2019, s. 13).

Çocukların kolay ve kalıcı bilgiler kazanmaları için yerinde ve özenle hazırlanmış bir eğitim programı, eğitim sürecine katkı sağlayacaktır. Eğitim programının yürütülmesi için program yaklaşımlarının, prensiplerinin, eğitim ortamı özelliklerinin, çeşitli etkinlik uygulamalarına yönelik faydalanılacak metotların ve kullanılacak malzemelerin özenle belirlenip tasarlanmasına ihtimam gösterilmelidir (Dağlıoğlu, 2009, ss. 40-80). Bu noktada 4-6 yaş çocuklarının gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan etkinlik uygulama yöntem ve tekniklerinin öğretmenler açısından kolaylık ve zorluklarının, iyileştirilebilir ve geliştirilebilir yanlarının bilinmesi önem arz etmektedir. 0-6 yaş dönemi birçok açıdan yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. İlerleyen yıllarda çocuğun hayatına yön veren okul öncesi dönemi, kişiliğin oluşumu, gelişimi ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların edinilmesi ile geliştirilmesi bakımından kaliteli geçirilmesi gereken önemli bir dönemdir (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009, ss. 510-534). Zihinsel düş yetileri son derece güçlü olan 4-6 yaş gelişim dönemindeki çocuklar hevesli, dikkatli ve soruşturma yapar niteliktedirler. Bundan dolayı çocukların bu niteliklerine ilişkin ilerleyişlerine katkı sağlamak için, heveslerini artırıcı ve karşılayıcı, araştırıp inceleyebilecekleri, dikkat uyandırıcı ve dikkatlerini cezbeden, uygulamanın neden yapıldığını ve nasıl sonuçlandığını

anlayabilecekleri olanaklar sağlanmalı ve eğitim plâformu buna yönelik uygulamalarla desteklenerek oluşturulmalıdır (Aktaş Arnas, 2011, ss. 67-74).

Etkinlik, eğitimsel süreçte bir konunun veya kavramın anlaşılabilmesi için düzenlenmiş, sistemli ve öğrenci seviyesine uygun faaliyet tasarımlarıdır (Kalender, 2006, s.62). Etkinlik temelli eğitim uygulamaları öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlamakta, öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmakta ve öğrencilerin daha etkin olduğu öğrenme yaşantıları kazandırmaktadır. Etkinlikler sayesinde öğrenciler; özgüven, yaratıcılık gibi bireysel özelliklerini geliştirirken diğer yandan 'bilgiyi' etkin bir şekilde kullanır (Turhan, 2009, s.23). Bu nedenle eğitim ortamı içerisinde öğrenciye istendik davranışların kazandırılmasına yardımcı olmak adına öğrencinin dâhil olduğu doğru yöntem ve tekniklere dayalı etkinlik uygulamalarına ihtiyaç vardır. Gerçekçi etkinlik uygulamaları ile desteklenen bir eğitim ortamında bilgiyi aktif olarak kullanan öğrencilerin bireysel becerileri gelişeceğinden doğal yaşam koşullarına hazırlanmaları ve uyum sağlayabilmeleri de kolaylaşacaktır (Sarı, 2019, s. 31).

Etkinliklerin çocuğun hızlı öğrenmesine ve sağlıklı bir kazanım elde etmesine katkı sağladığı bir gerçektir. Erken dönem din eğitiminde etkili olmada kıssalar, hikâyeler ve masallardan yararlanma ihtiyacı (Dodurgalı, 1996, s. 218), okul öncesi yaştaki çocuğun dini gelişimine katkı sağlayan somut yaklaşımlardan birisidir. Okul öncesinde dini değer ve normların çocuğa, zorlayıcı ve sağlıksız bir yöntemle anlatılması din eğitiminde uygun ve istenilen bir yaklaşım değildir. Bulduğu dönemin gelişimsel özellikleri bakımından çocuk üst düzeydeki mantıksal açıklamaları idrak edemez. Fakat daha çok oyuna dayalı etkinliklerle desteklenmiş dini tezahürleri kavrayabilir. Çocuğun bu etkinlikler aracılığıyla kazanacağı tecrübeler ne kadar sağlıklı olursa, dini gelişimi de bir o kadar sağlıklı ilerleyecektir. Ebeveyn ve eğitimcilerin bunun farkına varması ve çocuğun dini gelişimine uygun olan etkinliklerle çocuğun dini gelişimini desteklemesi gerekir. Çocukların dini gelişimlerinin bütün hayatlarını etkilediği gerçeğinden hareketle, büyüklerin Allah ve din hakkında konuşurken, davranırken, öğretim etkinlikleri gerçekleştirirken çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerini dikkate almaları gerekmektedir (Arıcı, 2020, s. 229).

Bu noktada dini gelişim açısından kritik bir dönemde bulunan 4-6 yaş aralığındaki çocuklara verilecek dini eğitim ve öğretim uygulamalarında kullanılacak etkinliklerin yapısı ve uygulanma aşamalarında karşılaşılan güçlüklerin, kazanımlara ulaşılma düzeylerinin öğretmenler tarafından bilinmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle 4-6 yaş çocukluk evresi din eğitimi uygulamalarında, çocuğun seviyesine uygun sade, kolay ve çocuğun anlayabileceği belirgin dini eğitim etkinliklerine öncelik verilmelidir. Bu noktada ebeveyn ve eğitimciler çocuğun herhangi bir olumsuz davranış, bilgi ve anlayışını iyileştirmek veya olumlu olanı devam ettirmek için din eğitimi ve öğretiminde de doğru etkinlik uygulamalarını kullanmayı ihmal etmemelidir.

Çalışmamızın hedef kitesine yönelik farklı yönleri ele alan çalışmalar yapılmasına karşın 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğretici kitaplarındaki etkinlikler ayrıntılı olarak konu edinilmemiştir. Öğreticilerin gözüyle etkinliklerin yapısı ve öğretime katkısını incelemesi, çalışmamızın özgünlüğünü gösterdiği düşünülmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalarla örtüşen ve örtüşmeyen kısımlarına araştırmamızın bulgular kısmında değinilmiştir.

Bu çalışmanın problem cümlesini "4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitabı uygulamaları hakkında öğretici görüşleri nelerdir?" sorusu oluşturmaktadır. Araştırmada, 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitaplarında bulunan etkinlik örneklerinin yapısı ve etkinlik çalışmalarının uygulanma düzeyine dair Amasya ilinde ve ilçelerinde görev yapan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticilerinin görüşlerini tespit etme amaçlanmıştır.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Literatürde araştırmının konusuyla ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır. Saptanabilen bazı araştırmalar aşağıda verilmiştir.

Şimşek (2004) tarafından hazırlanan “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi” başlıklı makalede, çocuğun gelişim evreleri ve dini gelişim özellikleri bağlamında, çocukluk döneminde nasıl bir din eğitimi uygulanabileceği incelenmiştir. Makale sonucunda, çocuğun eğitiminde gelişim evrelerinin ve gelişim özelliklerinin bilinmesi zorunluluğu, dini öğretilerin çocuğun gelişimine uygun ve destekleyici yönde sunulması, soyut kavramları anlayacakları yaşa kadar soyut kavramların duygu boyutu ile sunulması, yetişkinlerin yaşantılarıyla model olması, sevgi ve hoşgörü ekseninde davranması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca çocukları baskı altına almak için Allah'tan korkutmanın hem dini ve ahlaki gelişimine engel olacağı hem de toplumun ihtiyacı olan sağlıklı bireylerin yetiştirilmesine engel teşkil edeceğine değinilmiştir.

Pınarcık (2005) tarafından yapılan “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ana Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemlerin İncelenmesi(Konya Örneği)” başlıklı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında ana dili öğretiminde yararlanılan etkinlik yöntemleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, parmak oyunu, hikâye anlatma, grup sohbeti, tekerleme, drama, bilmece, şiir, hikâye anlatırma ve tamamlattırma ve pandomimin okul öncesi öğretmenlerinin sıklıkla uyguladıkları etkinlik yöntemleri olduğu tespit edilmiştir.

Bayrakçı (2007) tarafından yapılan “Okul Öncesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İletişim Becerilerinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmada, çocukların iletişim becerilerinin gelişmesinde okul öncesi yaratıcı drama uygulamalarının katkısı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi programında yer alan ve uygulanan dil alanıyla ilgili yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerinin geliştirilmesine olumlu etki ettiği tespit edilmiştir.

Arabacı ve Akgül (2013) tarafından “Elazığ İlinde Uygulanan Etkinlik Temelli Değer Öğretimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, Elazığ İlindeki okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında yürütülen değerler eğitimi çalışmalarındaki seçkin örnekler incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinde kültür analizi, veri toplama aracı olarak ise doküman inceleme ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Seçkin örneklerdeki etkinlik uygulamalarının umumî olarak geleneksel ve araç değerleri bulundurduğu, etkinlik uygulamalarının değer kazandırmada katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Tosun ve Çapcıoğlu'nun (2015) 4-6 yaş Kur'an kursları öğretim programının dini gelişim kuramları çerçevesinde incelenmesini amaçladığı “4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi” başlıklı çalışmada, kimi yerlerde çocukların dini gelişim özelliklerinin gereğince düşünülmediği, çocukların seviyelerinin üstünde bir kazanım istendiği, çocukların soyut dini kavramlarla alakadar oldukları ve buna yönelik cevaplar aradıkları, bu noktada öğreticilerin sorumluluk bilinci ile hareket ederek dini gelişim anlamında ileride doğabilecek olumsuzluklara engel olabilmek için çocukların seviyelerini dikkate alarak doğru ve doyurucu cevaplar vermeleri gerektiği, öğretim programının uygulamalara ağırlık verilerek geliştirilmesi gerektiği, okul öncesi eğitime yönelik öğreticilerin kuramsal bilgi ve uygulamalı eğitim açısından iyileştirilmesine önem verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Gün (2016) öğretici ve veli görüşleri doğrultusunda 4-6 yaş grubu Kur'an kursu eğitimini incelemiştir. “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği” başlıklı araştırmada, öğreticilerin yarısından fazlasının pedagojik formasyon

yeterliliği konusunda kendilerini tam anlamıyla yeterli görmediği, velilerin ise neredeyse tamamının öğreticilerin pedagojik formasyonunu yeterli bulduğunu tespit etmiştir. Öğreticilerin ve velilerin büyük çoğunluğunun öğretim programını öğrencinin seviyesine uygun bulduğunu tespit etmiştir. Öğreticilerin ve velilerin, harfleri öğrenme, ezber yapma ve hareketleri tanıma konusunda öğrencilerin güçlük çektiğini belirtmiştir. Ayrıca eğitim ortamı açısından mekânların dar oluşu, oyun alanlarının yetersizliği, öğrenciler için uygun lavaboların bulunmaması, ısınma, yardımcı personel ve materyal eksikliği vb. sorunların bulunduğunu belirtmişlerdir.

Aybey (2017) tarafından, 4-6 yaş grubu çocuklara din eğitiminin nasıl uygulanması gerektiğine yönelik yapılan “4-6 Yaş Grubu Çocukların Gelişim Özellikleri Bağlamında Din Eğitimi” başlıklı çalışmada, psikoloji ve eğitim bilimlerinin öğrenme ve davranış kazanma ile ilgili ifade edilen sonuçlardan istifade edilmesinin çocuğa din eğitimi verilirken üzerinde titizlikle durulması gereken öncelikli hususu oluşturduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde çocukların gelişim evrelerinin ve gelişim özelliklerinin bilinmesinin din eğitimi verirken ilk ve en önemli aşamayı teşkil ettiği ifade edilmiştir. Çocukların içinde bulunduğu gelişim basamaklarının dikkate alındığı uygulamaların akla, dine ve ilme uygun eğitimler olduğu ifade edilmiş ve bu şekilde istenilen hedefe ulaşılabileceği belirtilmiştir.

Pekdoğan ve Korkmaz (2017) “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarına Verilen Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmasını 15 okul öncesi öğretmenin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, öğretmenler değerler eğitimi uygulamalarında en çok beyin fırtınası yöntemini uyguladıklarını, materyal olarak oyuncak kullandıklarını ve etkinlik olarak da oyun etkinliğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Çocuklara en çok sevgi ve yardımlaşma değerlerinin öğretildiği, değerler eğitiminin çocukların en çok sosyal duygusal alanına etki ettiği ve oyun yönteminin alternatif değerlendirme yöntemi olarak kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğunun değerler eğitime yönelik bir eğitim almadığı görülmüştür.

Kurt (2017) 4-6 yaş grubu Kur'an kursları hakkında velilerin memnuniyet düzeyleri ve beklentilerini tespit edip değerlendirmeyi amaçladığı “Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)” başlıklı çalışmada, velilerin çoğunluğunun bu kurslardan memnun olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen eğitimin içeriği ve düzenleyen kuruma karşı duyulan güven bu oranın yüksek çıkmasında öne çıkmaktadır. Velilerin bilhassa kursların fiziksel durumlarının ve öğretici yeterliliğinin iyileştirilmesini arzuladıkları tespit edilmiştir. Velilerin, çocuklarını bu kurslara ekseriyetle Allah, Peygamber Efendimiz ve temel dini bilgiler hakkında bilgi sahibi olmaları, ibadetlere ve eğitime yönelik bir bilinç oluşturmaları, kişisel anlatım becerisi kazanmaları, sosyalleşmeleri ve bir arada yaşamayı kolaylaştıran sosyal normları öğrenmeleri amacıyla gönderdikleri tespit edilmiştir. Araştırmacının gözlemleri ve anket sonuçları doğrultusunda kursların, velilerin çocuklarını burada bulundurma amaçlarını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk'ün (2018) Kur'an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi'nin programı, öğreticileri ve uygulanmasına yönelik mevcut durumun ortaya konulması amaçlanan “Okul Öncesi Dini Eğitim: “Kur'an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi” ve Öneriler” başlıklı çalışmada, dünyanın değişik ülkelerinde uygulanmakta olan erken dönem çocukluk din eğitiminin ailelerin ilgi ve istekleri doğrultusunda ülkemizde de giderek yaygınlaştığı belirtilmiştir. Bu nedenle mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik, farklı bir öğretim programı geliştirilmesi, öğreticilerin formasyon bakımından yetkinleştirilmesi ve sağlıklı bir eğitim ortamının hazırlanmasına yönelik çalışmaların yapılmasının önemli olduğu ifade edilmiştir.

Yağcı (2018) tarafından gerçekleştirilen “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)” başlıklı bu çalışmada, İzmir ili merkez ilçelerinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının hâlihazırdaki konumunun talep ve gereksinimlere hangi oranda cevap verebildiği çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış mülakat sonucu elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilerek nitel bir durum çalışması ortaya koyulmuş ve elde edilen sonuçlardan hareketle de birtakım tekliflerde bulunulmuştur.

Karasu (2019) tarafından yapılan “Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi: Muş İli Örneği” başlıklı bu çalışmada, Muş il merkezinde D grubu Kur'an kursu kapsamında okul öncesi eğitim kurumlarında görevlendirilen 12 Kur'an kursu öğreticisi ile mülakat yapılmıştır. Nitel araştırma deseninde hazırlanan çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesinde eğitimde görevlendirilen Kur'an kursu öğreticilerinin gerçekleştirdikleri etkinliklerin mahiyetini ortaya koyulmuştur. Çalışmada, Kur'an kursu öğreticilerinin öğrencilerin gelişim özelliklerini bilme ve konuyu öğrencilerin seviyesine uyarlama konularında eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların bir kısmının öğrenci seviyesinin üzerinde olduğu ve özellikle Kur'an-ı Kerim'in yüzünden okunmasının öncelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. ARAŞTIRMA

Bu başlık altında araştırmanın amacı, önemi, yöntemi ve modeli ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2013 yılı itibariyle Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitaplarında bulunan etkinlik örneklerinin yapısı ve etkinlik çalışmalarının uygulanma düzeyine dair Amasya merkez ve ilçelerinde görev yapan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticilerinin din eğitimi çalışmalarına etkisini tespit etmek amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntem ve Modeli

4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitabı etkinlik uygulamalarının yapısı ve etkinlik uygulamalarına dair öğretici tutumlarının belirlenmesi, açıklanması ve analizler yapılarak sonuçlara ulaşılmasına yönelik olan bu çalışma karma araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Karma araştırma deseninin tercih edilmesinin nedeni, çalışmamızın ayrıntılı ve gelişmiş bir analiz seçeneğiyle zenginleştirilmek istenmesidir (Butgel Tunalı ve diğerleri, 2016, ss. 106-112). Nicel boyutta anket tekniği kullanılarak çalışma grubundan elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri incelenmiştir. Nitel boyutta ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile yorumlanmıştır. Araştırmanın nicel sürecinde ulaşılan 35 öğreticiye veri toplamak için Kişisel bilgiler formu, Ders Etkinliklerinin Uygulanması Ölçeği ve Ders Etkinliklerinin Yapısı Ölçeği uygulanmıştır. Ayıklanan veriler istatistiksel program kullanılarak değerlendirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği (Merriam, 2013, s. 88) üzerinde 10 adet açık uçlu sorunun bulunduğu yazılı bir form ile gerçekleştirilmiştir. Ankete katılım gösteren öğretmenler içinden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle gönüllü 10 öğretici seçilmiş ve uygulama gerçekleştirilmiştir. Ses kayıtları ve yazılı belge şeklinde elde edilen veriler, alt problemlerle ilişkilendirilerek metin haline dönüştürülmüş ardından betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

3.2.1. Araştırmanın Alt Problemleri

Kur'an Kursları Öğretici Kitaplarında (4-6 Yaş Grubu);

1. Etkinliklerin yapısına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

2. Etkinliklerin uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
3. Etkinlikleri uygulamada öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
4. Öğreticilerin derslerin etkinlik ve verimliliğini artırmaya yönelik öneri ve teklifleri var mıdır?
5. Öğreticiler etkinlik kitabı içeriğinden başka etkinlik ve öğretim faaliyetlerinde bulunmakta mıdır?
6. 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin, öğretici etkinlik kitabı hakkındaki düşünceleri nedir?

3.2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 yılı Amasya İl Müftülüğü ve ilçe müftülüklerine bağlı olarak faaliyette bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırma örnekleminde ise, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Amasya il ve ilçe müftülükleri bünyesinde görev yapan 46'sı kadrolu, 5'i geçici görevlendirilmiş toplam 51 Kur'an kursu öğreticisi (4-6 yaş grubu) yer almıştır. Araştırmanın nicel boyutunda görüşmeyi kabul eden 35 öğreticiye ulaşılmıştır. Değişik çevrelerden (ilçelerden) tedarik edilen verilerin evreni yansıtacağı varsayılmış, anketler gönüllülük esasına dayalı olarak öğretmenlere uygulanarak tamamlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilmiş 10 öğretici araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ve Turhan (2009) tarafından geliştirilen "Ders Etkinliklerinin Uygulanması Ölçeği" ve "Ders Kitabındaki Etkinliklerin Yapısı Ölçeği"ni içeren anket formları kullanılmıştır. Taslak soruları 5'li likert tipi anket formuna dönüştürülmüş ve soru sayısı ihtiyaçları karşılayacak oranda düşürülmüştür.

Kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından katılımcıların özellikleri hakkında bilgi elde etmek için hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formunda ise araştırmanın amacına yönelik, ihtiyacı karşılayacak şekilde uzman görüşleri alınmış ve literatür taraması yapılarak 10 soru oluşturulmuştur. Mülakat sorularının geçerlik ve güvenilirliği için üç uzman öğretim üyesi ve rastgele seçilen bir ilçedeki üç Kur'an kursu öğreticisinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu sorular pilot olarak belirlenen bir ilçede rastgele seçilen üç Kur'an kursu öğreticisine uygulanmış, görüşlerine başvuru yapılan kişilerle yapılan istişare ve yapılan uygulama sonucunda mülakat soruları araştırmanın amacına uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu sorular ise araştırmanın son 10 alt problemini oluşturmuştur. Ancak çalışmanın hacmi düşünülerek 6 alt probleme yer verilmiştir (Sarı, 2019, s. 2).

Elde edilen bütün veriler araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama aşamasında ilgili il ve ilçe müftülüklerine bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenleri ile görüşülmüş ve araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerine kişisel bilgi formu, Ders Etkinliklerinin Uygulanması ölçeği ve Ders Kitabındaki Etkinliklerin Yapısı ölçeği dağıtılmış, doldurulduktan sonra geri toplanan anketler tek tek kontrol edilmiş eksik doldurulan anketler ile tam olarak cevaplanmamış olan ölçekler ayıklanmış ve değerlendirilmeye alınmamıştır. Veriler SPSS (Statistical Packet for Social Sciences) 22.00 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir.

Ankete katılım gösteren öğretmenler içinden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle gönüllü 10 öğretici seçilmiş ve uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin kesintiye maruz kalmayacağı bir ortam seçilmiş, gizliliğe ve amaca ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcıların vakit problemi olmadığından mülakat süresi net olarak kararlaştırılmamış ancak mülakatın ortalama 60 dakika

süreceği ifade edilmiştir. Görüşmeyi yavaşlatmaması için öğretmenlerin görüşleri elektronik cihazlar ile kayıt altına alınmıştır. Elektronik kayıtlar ve yazılı doküman şeklinde elde edilen materyaller, betimsel analiz tekniği ile anlaşılır bir biçimde ortaya koymaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında sırasıyla araştırmanın bulgularına ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Etkinliklerin Yapısı Hakkında Öğreticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Birinci alt problemde “Etkinliklerin yapısı hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 1. Ankete Katılan Öğreticilerin 4-6 Yaş Grubu Öğretici Kitabındaki Etkinliklerin Yapısına İlişkin Bulgular

1. Kesinlikle Katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle Katılmıyorum	1	2	3	4	5
Öğretici kitabındaki etkinlikler sınıfın fiziksel şartlarına uygundur	f 6 % 17,1	9 25,7	13 37,1	7 20	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler somuttur	f 4 % 11,4	23 65,7	7 20	1 2,9	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrenciler tarafından kolayca anlaşılır	f 9 % 25,7	14 40	10 28,6	2 5,7	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunu sevdirmeye yardımcıdır	f 2 % 14,3	22 62,9	7 20	1 2,9	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler bilgiyi sorgulamaya yöneliktir	f 4 % 11,4	21 60	6 17,1	4 11,4	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencilerin ilgilerine yöneliktir	f 4 % 11,4	16 45,7	12 34,3	3 8,6	-
Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencilerin yeteneklerine uygundur	f 4 % 11,4	14 40	12 34,3	4 11,4	1 2,9
Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencileri işbirliği yapmaya yönlendirmektedir	f 6 % 17,1	23 65,7	3 8,6	3 8,6	-
Öğretici kitabındaki etkinlikleri uygulamak için çok fazla materyal kullanmak gerekmektedir	f 2 % 5,7	7 20	2 5,7	20 57,1	4 11,4
Öğrencilerin sosyo-ekonomik yapısı etkinlikleri uygulamaya uygundur	f 5 % 14,3	25 71,4	4 11,4	1 2,9	-
Benzer etkinlikler öğrencilerin sıkılmasına neden olmaktadır	f 8 % 22,9	14 40	3 8,6	6 17,1	4 11,4

4-6 Yaş grubu Kur'an Kursu öğretici kitabındaki etkinlikler sınıfın fiziksel şartlarına uygundur cümlesinin tabloda verilen frekans ve yüzde değerlerine bakıldığında sınıfın fiziksel şartları kurslara göre farklılık göstermekte olup fiziksel şartlar açısından kursların tam bir yeterliliğe sahip olduğu söylenememektedir. Her öğreticinin kendi kursunun şartlarını göz önünde bulundurarak cevap verdiği düşünüldüğünde, kursların fiziksel şartlarındaki değişikliğin normal olduğu söylenebilir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler somuttur cümlesine verilen cevaplara göre öğretmenlerin büyük bir bölümünün, Kur'an kursları öğretici kitabındaki uygulamaların açık, net, anlaşılır ve algılanabilir olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrenciler tarafından kolayca anlaşılır cümlesinin frekans ve yüzde değerlerine göre öğretmenlerin çoğunluğu (% 65,7) etkinliklerin öğrenciler tarafından kolayca anlaşılır olup öğrenci seviyesine uygun düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Ancak öğretmenlerin azımsanmayacak kısmı tarafından (% 34,3) bütün öğrencilerin aynı algıya sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla etkinlik içeriklerinin öğrenci seviyelerine göre güncellenmesi gerektiği söylenebilir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunu sevdirmeye yardımcıdır cümlesine verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu etkinliklerin Kur'an kursunu sevdirmeye

yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu haliyle programdaki etkinliklerin öğrencileri Kur'an kurslarına çekebilme özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler bilgiyi sorgulamaya yöneliktir cümlesine verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu tarafından (%71,4) etkinliklerin programın amaçlarına uygun olarak bilgiyi sorgulamaya yönelik olduğu ifade edilmiştir. Bu yönüyle öğretici kitabı etkinliklerinin yeni düşüncelere kapı açıp özgün fikirlere yönelttiği, merak uyandırıcı ve doğru öğrenmenin gerçekleşmesini kolaylaştırıcı bir yapıda olduğu düşünülmektedir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencilerin ilgilerine yöneliktir cümlesine verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin çoğu (%57,1) etkinliklerin öğrencilerin ilgilerine yönelik olduğunu belirtmişlerdir. Öğreticiler tekrarlanan etkinliklerin özellikle ikinci defa kursa katılan öğrencilerin sıkılmasına neden teşkil ettiğini ifade etmişlerdir. Yarı yapılandırılmış mülakat sonucu bu konu hakkında öğretmenlerin görüşleri şöyle özetlenebilir: "4 yaş çocuğu, 5 yaşında veya 5 yaş çocuğu 6 yaşında kursumuza ikinci defa geldiğinde benzer etkinlikleri tekrar görünce sıkılabiliyor. Her yaş grubuna özel etkinlikler tasarlanmalı diye düşünüyorum" (Ö2, Ö8).

Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencilerin yeteneklerine uygundur cümlesinin tabloda verilen frekans ve yüzde değerlerine bakıldığında öğretmenlerin yarısından fazlası (%51,4) etkinliklerin çocukların yeteneklerine uygun olduğunu düşünmekle birlikte diğer yarısının ise uygun olmadığını düşünmektedirler. Öğreticilerin bu şekilde düşünmesinin öğrencilerin algı seviyeleri ve yaş basamaklarındaki farklılıktan kaynaklandığını düşünülmektedir.

Öğretici kitabındaki etkinlikler öğrencileri işbirliği yapmaya yönlendirmektedir cümlesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%82,8) olumlu yanıt vermiştir. Öğreticilerin çoğunluğu etkinliklerin öğrencilerde ortaklaşa uğraşı gerektiren bir sinerji oluşturduğunu düşünmektedirler. Bu noktada etkinliklerin öğrenci katılımını desteklemede, grup etkileşimini sağlamada ve öğrenmeye elverişli bir ortam hazırlamada başarılı olduğu söylenebilir.

Öğretici kitabındaki etkinlikleri uygulamak için çok fazla materyal kullanmak gerekmektedir cümlesine yönelik frekans ve yüzdelere göre öğretmenlerin çoğunluğu (%68,5) etkinliklerin çok fazla materyal kullanmayı gerektirmediği ve yeterli olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Yarı yapılandırılmış mülakat sonucu elde edilen öğretici görüşlerine bakıldığında daha önceki eğitim öğretim dönemlerine göre materyallerin yeterli olduğu ifade edilmiş ve Kur'an öğrenmeye yönelik materyallerin yeterli olmayıp artırılması yönünde bir öneride bulunulmuştur. Bu öneri şu şekilde özetlenebilir: "Önceki yıllara göre materyaller yeterli. Bir de zamanında bizlere ulaştırılırsa daha memnun olacağız"(Ö4), "...Kur'an okumaya yönelik yapılacak etkinliklerin ve materyallerin artırılması gerektiğini düşünüyorum" (Ö1, Ö2). Kur'an öğrenmeye yönelik daha fazla materyale ihtiyaç olduğu Yağcı'nın (2018, s. 123) çalışmasında da dile getirilmiştir. Bu noktada elde ettiğimiz bulguların Yağcı'nın bulguları ile örtüştüğü görülmektedir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik yapısı etkinlikleri uygulamaya uygundur cümlesine verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu (%85,7) etkinliklerin öğrencilerin yaşadığı toplumsal yapıya uygun olduğunu, materyallerin fazlaca bir maddi külfet gerektirmeden temin edilebileceğini düşünmektedir. Öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik yapıda olmaları uygulamaların gerçekleşmesinde bir sorun oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

Benzer etkinlikler öğrencilerin sıkılmasına neden olmaktadır cümlesine öğretmenlerin çoğunluğu (62,9) tarafından olumlu cevap vermiştir. Öğreticilerin çoğu etkinliklerin birbirini tekrar eden yapıda olduğundan dolayı benzer uygulamaların öğrencilerin sıkılmasına neden oluşturduğuna bağlamışlardır. Bu konuda öğretici görüşleri şu şekilde özetlenebilir: "4 yaş çocuğu, 5 yaşında

veya 5 yaş çocuğu 6 yaşında kursumuza ikinci defa geldiğinde benzer etkinlikleri tekrar görünce sıkılabiliyor. Her yaş grubuna özel etkinlikler tasarlanmalı diye düşünüyorum.” (Ö2, Ö8). Benzer etkinliklerin çıkartılmasının ya da her yaş grubuna farklı etkinlik tasarlanmasının yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

Kur'an kursları etkinlik kitabındaki uygulamaları yapısal özellikler açısından genel olarak değerlendirildiğinde;

- Uygulamaların yapılabirliğinin kursların iç ve dış fiziksel şartlarına göre değişiklik gösterdiği,
- Etkinliklerin açık ve anlaşılır olduğu,
- Etkinliklerin genel olarak öğrenci seviyesine uygun olduğu,
- Kur'an kursu derslerini sevdirmeye katkı sağladığı,
- Yeni fikirlere yönlendirici ve öğrenmeyi hızlandırıcı olduğu,
- Tekrarlanan etkinliklerin öğrencinin sıkılmasına neden olduğu,
- Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerine uygun olup öğrenci yaş basamaklarına göre farklılık gösterdiği,
- Etkinliklerin maddi bir yük gerektirmediği ve sınıf içerisinde iş birliğine dayalı öğrenci etkileşimini sağlayıcı uygulamalar olduğu söylenebilir.

4.2. Etkinliklerin Uygulanmasına Yönelik Öğreticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

İkinci alt problemde “Etkinliklerin uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğreticilerin 4-6 Yaş Grubu Öğretici Kitabındaki Etkinliklerin Uygulanmasına İlişkin Bulgular

1. Kesinlikle Katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle Katılmıyorum	1	2	3	4	5
4-6 yaş grubu Kur'an kursu ders etkinliklerini uygularken öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsiyorum	f 22	10	1	2	-
	% 62,9	28,6	2,9	5,7	-
Etkinliklerin uygulanması için fiziksel açıdan elverişli bir sınıf ortamı mevcuttur	f 9	13	6	7	-
	% 25,7	37,1	17,1	20	-
2018 yılı 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretim programı etkinlik uygulamada yeterlidir	f 2	11	11	10	1
	% 5,7	31,4	31,4	28,6	2,9
4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitabındaki etkinlikler bilişim teknolojileri kullanmayı gerektiriyor	f 6	8	8	10	3
	% 17,1	22,9	22,9	28,6	8,6
Etkinlik bitiminde öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendiriyorum	f 20	15	-	-	-
	% 57,1	42,9	-	-	-
Etkinlikler uygulanırken öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini destekliyorum	f 19	15	1	-	-
	% 54,3	42,9	2,9	-	-
Etkinliklerde öğretici öğrenci ilişkilerinin demokratik olmasına özen gösteriyorum	f 26	9	-	-	-
	% 74,3	25,7	-	-	-
Öğretici kitaplarında verilen etkinliklerin hepsini seçim yapılmaksızın uyguluyorum	f 3	10	4	17	1
	% 8,6	28,6	11,4	48,6	2,9
Öğrenci seviyesine uygun olmayan etkinlikleri öğrencilerin seviyesine uygun hale getiriyorum	f 17	17	1	-	-
	% 48,6	48,6	2,9	-	-
Etkinlik çalışmalarında öğrencilerin eksiklik ve hatalarını bularak düzeltmelerini sağlıyorum	f 13	17	5	-	-
	% 37,1	48,6	14,3	-	-
Öğrencilerin motivasyon, ilgi, beceri ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıkları göz önünde bulunduruyorum	f 20	15	-	-	-
	% 57,1	42,9	-	-	-

4-6 yaş grubu Kur'an kursu ders etkinliklerini uygularken öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsiyorum cümlesine katılımcılardan %91,5'i olumlu yanıt vermişlerdir. 4-6 yaş grubu öğretim programının öğrenci merkezli yaklaşıma göre hazırlandığı bilindiğinden, öğretmenlerin çoğunluğunun buna uygun hareket ederek öğrencilere yol gösterici oldukları söylenebilmektedir. Öğreticilerin %5,7'sinin ise öğrenci merkezli yaklaşımı önemsemekle birlikte öğretmen merkezli bir yaklaşım benimsedikleri görülmüştür. Ancak öğrenci merkezli eğitim anlayışının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Öğreticilerin bahsi geçen konudaki görüşleri şöyle özetlenebilir: “Programın

öğrenci merkezli olmasını önemsiyorum ancak öğrencinin hazır bulunmuşluğu bazen buna el vermiyor. Bu anlamda öğretmen merkezli bir anlayış benimsediğim oluyor”(Ö4).

Etkinliklerin uygulanması için fiziksel açıdan elverişli bir sınıf ortamı mevcuttur cümlesine katılımcılardan %62,8'i olumlu görüş bildirirken, %37,2'si ise olumsuz görüş bildirmişlerdir. Frekans ve yüzde değerlerine göre; sınıfın fiziksel şartları kurslara göre farklılık göstermekte olup fiziksel şartlar açısından kursların tam bir yeterliliğe sahip olduğu söylenememektedir. Her öğreticinin kendi kursunun şartlarını göz önünde bulundurarak cevap verdiği düşünüldüğünde, kursların fiziksel şartlarındaki değişikliğin normal olduğu söylenebilir.

2018 yılı 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretim programı etkinlik uygulamada yeterlidir cümlesine 35 öğreticiden 2'si (%5,7) kesinlikle katılıyorum, 11'i (%31,4) katılıyorum, 11'i (%31,4) kararsızım, 10'u (%28,6) katılmıyorum, 1'i (%2,9) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Öğreticilerin öğretim programı etkinlik uygulamalarının yeterliliği hususunda kararsız olmalarını ve olumsuz görüş beyan etmelerini farklı yaş gruplarına aynı etkinliğin uygulanışına ve Kur'an öğrenmeye yönelik uygulamaların yeterli olmayışına bağladıkları düşünülmektedir.

4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretici kitabındaki etkinlikler bilişim teknolojileri kullanmayı gerektiriyor cümlesine 35 öğreticiden 6'sı (%17,1) kesinlikle katılıyorum, 8'i (%22,9) katılıyorum, 8'i (%22,9) kararsızım, 10'u (%28,6) katılmıyorum, 3'ü (%8,6) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Bu noktada etkinliklerin uygulanmasında öğreticilerin kurslarında nispeten teknik donanım yetersizliği olduğunu, dolayısıyla teknik araç ve gereçlere ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır.

Etkinlik bitiminde öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendiriyorum cümlesine katılımcıların hepsinin olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Dolayısıyla öğreticilerin tamamının 4-6 yaş grubu öğretim programının genel çerçevesine uygun olarak etkinlik sonunda öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendirmekte, çocuklara öz denetim kazandırmakta oldukları görülmektedir.

Etkinlikler uygulanırken öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini destekliyorum cümlesine öğreticilerin çoğunluğunun (%97,2) olumlu yanıt verdiklerini görülmüştür. Bu noktada öğreticilerin, öğrencilerin birbirleriyle etkileşimini desteklemekte, çocukların birbirlerine saygı duymasını sağlamakta ve 4-6 yaş grubu öğretim programının temel ilkelerine uygun hareket ettikleri söylenebilmektedir.

Etkinlik uygulamalarında öğretici öğrenci ilişkilerinin demokratik olmasına özen gösteriyorum cümlesine öğreticilerin tamamının katıldıkları görülmektedir. Öğreticilerin tamamının etkinlikleri güvenli ve öğrencileri cesaretlendirici âdilâne bir sınıf ortamında uygulamaya çalıştıkları söylenebilmektedir. Bu noktada öğreticilerin, 4-6 yaş grubu öğretim programının temel ilkelerine uygun hareket ettikleri görülmektedir.

Öğretici kitaplarında verilen etkinliklerin hepsini seçim yapılmaksızın uyguluyorum cümlesine 35 öğreticiden 3'ü (%8,6) kesinlikle katılıyorum, 10'u (%28,6) katılıyorum, 4'ü (%11,4) kararsızım, 17'si (%48,6) katılmıyorum, 1'i (%2,9) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Öğreticilerin bazılarının etkinliklerin tamamını uyguladıkları bazılarının da etkinliklerin tamamını uygulamayıp seçim yaparak kolay ve yapılabilir uygulamalar olmasına dikkat ettikleri söylenebilmektedir. Öğreticilerin çoğunluğunun (%51,5) etkinlikleri seçim yaparak uyguladıkları görülmüştür. Öğreticilerin bu şekilde görüş beyan etmelerinin sebebinin mevcut sınıfların karma bir yapıda olmasına, etkinliklerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmasına, tüm etkinlikleri istenilen şekilde yetiştirmede tereddüt etmelerine bağladıklarını düşünmekteyiz. Ayrıca

öğreticilerin, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programının temel yaklaşımı gereğince; "Öğretici, programdaki kazanımlardan çocukların ilgi ve ihtiyacına göre seçtiği kazanım için hazırlanan etkinlikleri uygulayacaktır. Bu aşamada öğretici etkinliklerin bir kısmını uygulama dışı bırakabileceği gibi aynı amaca götüren farklı etkinlikler de planlayabilecektir" (DİB, 2018, s. 7) maddesine uygun olarak hareket ettikleri söylenebilir. Uygulamaların öğrencilerin bireysel özelliklerine göre değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda, yukarıdaki değerlerin normal olduğu düşünülmektedir.

Öğrenci seviyesine uygun olmayan etkinlikleri öğrencilerin seviyesine uygun hale getiriyorum cümlesine katılımcıların %97,2'sinin katıldığını görmekteyiz. Öğreticilerin, sınıflarda 4, 5 ve 6 yaş grubunda farklı öğrenciler bulunduğundan etkinlik uygulamalarını her bir öğrencinin kolayca anlayabilmesi için öğrenci seviyesine hitap edecek uygulamalar düzenledikleri söylenebilmektedir.

Etkinlik çalışmalarında öğrencilerin eksiklik ve hatalarını bularak düzeltmelerini sağlıyorum cümlesine yönelik frekans ve yüzde değerlere bakıldığında katılımcıların tamamına yakınının (%85,7) olumlu yanıt verdikleri görülmüştür. Öğreticilerin çoğunluğunun uygulama esnasında öğrencilerin hedeflenen kazanıma doğru bir şekilde ulaşabilmeleri için çocukların hatalarını fark etmelerine ve eksiklerini görmelerine yardımcı olmada rehberlik ettikleri söylenebilmektedir.

Etkinlikleri uygularken öğrencilerin motivasyon, ilgi, beceri ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduruyorum cümlesine 35 öğreticiden 20'si (%57,1) kesinlikle katılıyorum, 15'i (%42,9) ise katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğreticilerin tamamının öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat ettikleri söylenmektedir.

4.3. Etkinlikleri Uygulamada Öğreticilerin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problemde "Etkinlikleri uygulamada öğreticilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Öğreticiler, etkinliklerle ilk defa karşılaştıklarını ve deneme yanılma yoluyla öğrendiklerini bu nedenle zaman kaybettiklerini, değerler eğitimine yönelik çok sayıda soyut kavramla karşılaştıklarını, özellikle tekli öğretime geçtiklerinde diğer çocuklarla ilgilenecek yardımcı öğretici eksikliği yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Gün (2016, ss. 33-66), Yağcı (2018, s. 95) ve Genç (2019, s. 518) tarafından yapılan çalışmalarda da aynı sorunlara dikkat çekildiği görülmüştür. Yardımcı öğretici ihtiyacına yönelik bulgularımızın bahsi geçen çalışmalardaki bulgularla örtüştüğü görülmüştür. Öğreticilerin bu konu hakkındaki görüşleri şöyle özetlenmiştir: "Hizmet içi eğitim kursuna henüz katılmadım. Etkinliklerin çoğuyla ilk defa karşılaşıyorum, aslında ben de zamanla deneyerek öğreniyorum. Öğretirken öğrenenlerdenim desem yanlış söylemiş olmam. Çocuklar gelişim dönemlerinin özelliği dolayısıyla soyut kavramları anlamakta güçlük çekiyorlar. 4-6 yaş Kur'an kursuları programında ise sık sık soyut kavramlarla karşılaşıyoruz. 4-6 yaş kursları daha çok yeni bir oluşum ve zamanla kendini geliştiriyor. Her ne kadar uzmanlarca hazırlanmış müfredat ve etkinliklerimiz olsa da en zayıf yönümüz deneme yanılma yoluyla öğreniyor olmamız." (Ö2, Ö8).

Öğreticiler, ilkokula hazırlayıcı uygulamaların mevcut kaynaklarda yetersiz olduğunu, yüklendikleri pozisyonu tam olarak gerçekleştiremediklerini bu nedenle vicdanen rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Genç (2019, s. 514) tarafından yapılan çalışmada da aynı sorunlara dikkat çekilmekte ve bu çalışmanın bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. "Çocukları ilkokula hazırlayacak etkinlikler konusunda kitaplar yetersiz. Kurum özel setleri kullanmamıza izin vermeyince vicdanen rahatsız oluyoruz." (Ö8).

4.4. Öğreticilerin Derslerin Etkinlik ve Verimliliğini Artırmaya Yönelik Öneri ve Teklifte Bulunmalarına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemde “Öğreticilerinin derslerin etkinlik ve verimliliğini artırmaya yönelik öneri ve teklifleri var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğretmenleri, hikâyelerdeki görsellerin yeterli olmadığını, görsellerin zenginleştirilmesini ve bu sayede çocuğun anlatılan hikâyeyi zihninde canlandırmasına katkı sağlayacak etkinlik uygulamalarının düzenlenmesini gerekli gördüklerini ifade etmişlerdir. Genç’in (2019, s. 512) bahsi geçen kurslarda gerçekleştirilen eğitime yönelik yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca kesme, yapıştırma, renkli ve çizgili resimlere daha fazla yer verilmesini, özellikle 6 yaş için daha gerçekçi resimlerin kullanılmasını önermektedirler. Öğreticiler farklı materyallere dini ve milli kahramanların çizgi ve resim çıkartmalarının da basılmasını önermektedir. “*Öğretici etkinlik kitaplarında değerlerin anlatılmasına ilişkin çok sayıda hikâyeye yer verilmiş. Bunları biz okuyoruz çocuklar dinliyor. Yani çocuklar pasif kalıyor. Hikâyelerin işlem öncesi dönemde olan çocuklara yazılı olarak sunulmasını uygun bulmuyorum. Bunun için hikâyeler çizgi film veya animasyonlarla anlatılan sesli ve görüntülü materyallerle desteklenebilir.*” (Ö3, Ö4).

Söz konusu Kur’an kursu öğretmenleri etkinlik kitabının adapla ilgili konularda her bir yaş grubuna yönelik, bir sonraki yaş döneminde tekrar etmeyecek şekilde genişletmeler yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. “*Genel olarak kitabın içeriği güzel fakat adapla ilgili bazı konularda eksiklikler mevcut. Bu noktada her bir yaş grubuna yönelik genişletmeler yapılmalı.*” (Ö8).

Kur’an kursu öğretmenleri, programın daha çok 5 ve 6 yaş grubunu aktifleştirdiğini ancak 4 yaş grubunu pasif bıraktığını belirtmişlerdir. Bu nedenle programın kendi arasında 4, 5 ve 6 yaş için ayrı ayrı planlanmasını ve ona uygun etkinliklerle yeniden düzenlenmesi gerektiğini, özellikle 4 yaş grubu için daha basit, yapılabilir ve anlaşılabilir etkinliklere yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca karma sınıflarda 4 yaş çocuklarını 6 yaş çocuklarının yanına katarak grup çalışmalarında çözüm ürettiklerini ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: “*Kurslar karma, küçük çocukları büyüklerin arasında dağıtmak zorunda kaldık. Bu sayede küçükler büyüklerden etkilenerek öğreniyor ancak kurslarımızın farklı yaş grubuna göre ayrılmasını ve etkinlik kitaplarının ona göre düzenlenmesini gerekli görüyorum. Kursta kayıta 6 yaş son sınır. Bu yaş çocuklarına yönelik uygulamalarda zorlanmıyoruz. Fakat daha küçükler için (4 yaş) programa daha basit ve yapılabilir etkinliklere yer verilmeli.*” (Ö1, Ö10).

Öğreticiler, ikinci defa kursa kayıt yaptıran öğrencilerin önceki sene yaptığı uygulamaların benzerini tekrar yaptığında çocuğun sıkılmasına neden olduğuna bağlamışlardır. Bu noktada yaz Kur’an kurslarında olduğu gibi bahsi geçen bu kurslarda da kur sisteminin uygulanmasını gerekli görmüşler, her bir kur için farklı değerlerin işlenmesi ve ona yönelik etkinlik uygulamalarının tasarlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: “*Yaz Kur’an kurslarındaki kur sistemi gibi düşünülmeli. 4 yaş çocuğu, 5 yaşında veya 5 yaş çocuğu 6 yaşında kursumuza ikinci defa geldiğinde benzer etkinlikleri tekrar görünce sıkılabiliyor. Her yaş grubuna özel etkinlikler tasarlanmalı diye düşünüyorum.*” (Ö2, Ö8).

4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğretmenleri, motivasyona çok ihtiyaç duyduklarını bu nedenle DİB’in bahsi geçen kurslarda çalışan öğretmenlere yönelik teftiş değil teşvik niteliğinde yaklaşılarak sorunlarının dinlenmesini, göreve yönelik hareket kazandıracak konuşmaların yapılmasını önermektedirler. Ayrıca bahsi geçen yaş grubunda ilk defa çalıştıklarını, eksikliklerinin olduğunu, zaman zaman psikolojik sağlıklarının olumsuz etkilendiğini belirtmişler bu anlamda çocuklara

yönelik yaklaşımlarda kendilerine rehberlik edebilecek pedagoglarla ayda bir defa da olsa düzenli olarak iletişime geçmek istediklerini ifade etmektedirler. *“Diyanetten farklı birileri gelip kurs kurs gezip öğreticilerin problemlerini dinlemeli. En azından bir motivasyon konuşması yapabilirler. Başkanlıktan tanımadığımız farklı yüzler bizi teftişe değil, eksiklerimizi dinlemeye gelmeli. Motivasyon açısından buna ihtiyacımız var.”*(Ö4, Ö5). *“Program çocukların sağlığını düşündüğü kadar bizim de sağlığımızı düşünmeliydi. Hoca arkadaşımın dersten ağlayarak çıktığına şahidim. Bu anlamda çocuklara yönelik yaklaşımlarımızda bizlere rehberlik edecek Pedagoglara ihtiyaç duyuyoruz. Bu ayda bir defa da olsa olur.”*(Ö6).

2018-2019 eğitim-öğretim yılı Kur'an kursları uygulama esasları kapsamında “4-6 yaş grubu öğrencilerine yönelik din eğitimi verilen Kur'an kurslarında, PDR öğretmenlerinin görev aldığı illerde, 4-6 yaş grubu kurslarında ihtiyaç olması halinde öğreticinin talebi, ilgili müftünün de onayı ile PDR öğretmeni rehberlik yapabilecektir” maddesi yer almaktadır. Yapılan görüşmelerde öğreticilerin, başkanlığın böyle bir hizmeti olduğunun bile farkında olmadıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular Yağcı (2018, s. 96) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öğreticilerin ihtiyaçlar doğrultusunda bir psikoloğun yardımına gereksinim duydukları, bu gereksinimin kurum tarafından karşılanmasının ise eğitim öğretim faaliyetlerine kalite kazandıracığı düşünülmektedir.

Öğreticiler, çocukların cep telefonları başta olmak üzere TV, bilgisayar, tablet gibi cihazlarla vakit geçirmelerini teknolojik çağın gerekliliklerine bağlamışlardır. Bu noktada teknolojik cihazlar üzerinde çocuk etkinliklerinin tasarlanmasını, bu sayede hem çocukların ve ailelerin bu kurslara yönelik ilgilerinin artırılacağını, hem de teknolojiyi sağlıklı bir şekilde kullanıma yönelik çocuklara rehberlik edilebileceğini ifade etmektedirler. *“Çocuklarımızın çoğu TV, bilgisayar, tablet ve özellikle ebeveynlerin cep telefonları gibi bir araçla zaman geçiriyor. Buna yönelik teknolojik cihaz etkinlikleri tasarlanabilir. Bu sayede hem çocukların ilgilerine dokunulmuş olur hem de kurslarımızda teknoloji kullanımına yönelik çocuklara rehberlik de edilebilir.”*(Ö3, Ö10). Ayrıca, Diyanet TV üzerinden 4-6 yaş grubuna yönelik yapılmakta olan yayınların artırılmasının, ülke genelinde bu kursların farklı ve başarılı çalışmalarına yer verilebileceğini, mevcut kaynaklara karne, teşekkür belgesi vb eklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. *“Başkanlığımız eğitim setleri daha geniş çaplı ve ayrıntılı olmalı. Bu setlerin içerisinde karne, teşekkür belgesi vb. evrakların bulunması gerektiğini düşünüyorum.”*(Ö2).

4.5. Öğreticilerin Etkinlik Kitabı İçeriğinden Başka Etkinlik ve Öğretim Faaliyetlerinde Bulunmalarına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemde “Öğreticiler etkinlik kitabı içeriğinden başka etkinlik ve öğretim faaliyetlerinde bulunmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 3. Ankete Katılan Öğreticilerin Etkinlik Kitabı içeriğinden Başka Etkinlik ve Öğretim Faaliyetlerinde Bulunmalarına İlişkin Bulgular

		Evet	Hayır
Etkinlik kitabı içeriğinden başka etkinlik ve öğretim faaliyetlerinde bulunuyorum	f	29	6
	%	82,9	17,1

Öğreticilerin etkinlik kitabı içeriğinden başka farklı etkinlik ve öğretim faaliyetlerinde bulunmalarına ilişkin bulgulara bakıldığında 29'unun (%82,9) evet, 6'sının (%17,1) ise hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Oranlara göre öğreticilerin çoğunluğunun 4-6 yaş grubu etkinlik kitabından başka kaynaklara ihtiyaç duydukları ve bu kaynaklardan istifade ettikleri söylemek mümkündür.

Öğreticiler konunun anlaşılması noktasında etkinlik kitabının yetersiz kaldığı yerlerde ve dersin sıkıcı geçmemesi için kendilerini zorunlu hissettiklerini bu nedenle de farklı çizgi, boyama çalışmaları ve beceri etkinliklerine ağırlık verdiklerini ancak müfredata bağlı kalarak ve ilişkilendirerek başka çalışmalara yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *“Dışarıdan kaynak kullanıyorum, kullanmazsak dersimiz sıkıcı geçiyor. Çocuklar birbirini tekrar eden etkinliklerde heyecanlı ve istekli değiller. Başkanlığımızın mevcut kaynağında çizgi çalışması, boyama ve beceri geliştirme etkinlikleri çok yetersiz. Daha kapsamlı setler hazırlanmalı.”* (Ö3).

2018-2019 eğitim-öğretim yılı Kur'an kursları uygulama esasları kapsamında; “4-6 yaş grubu öğrencilerine yönelik din eğitimi verilen Kur'an kurslarında, öğretmenlerimiz MEB okul öncesi eğitimi kapsamında hazırlanan ve programın amaç ve kazanımlarına uygun materyallerden de yararlanabileceklerdir” maddesi yer almaktadır. Buna dayanarak öğretim programının izin verdiği şekilde MEB'in okul öncesi çalışmalarından da istifade ettiklerini, bu noktada daha çok oyun ve drama etkinliklerinden yararlandıklarını ifade etmek mümkündür. *“Ders kitabımızda hazırlanmış olan etkinlik resimleri küçük ve fotokopi ile çoğaltığımızda renksiz çıktılar çocukların ilgisini yeterince çekmediğinden farklı kaynaklardan destek alıyorum”*(Ö3). *“Etkinlik kitabı haricinde hikâye ve kavramları işlediğim oluyor. Bunu yaparken daha çok oyun ve drama çalışmaları ile destekliyorum.”*(Ö9, Ö10). Etkinlik temelli eğitim öğretimi temel alan 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin, kursların fiziksel özellikleri, öğrenciler arasındaki yaş farklılığı, öğrenci algı seviyeleri ve ilkokula yönelik etkinlik örneklerinin azlığı gibi nedenlerden dolayı ders kitabı haricinde farklı etkinliklere yer verdikleri düşünülmektedir.

4.6. Öğreticilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretici Etkinlik Kitabı Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Altıncı alt problemde “4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin, öğretici etkinlik kitabı hakkındaki düşünceleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Bahsi geçen öğretmenler etkinliklerin tamamı hakkında söz konusu olmasa bile etkinliğin kendisinin, programda hedeflenen kazanımlara uygun paralellikte olduğunu ancak etkinliklerin kazanımlara ulaşılma noktasında, görsel zenginliğin artırılması ve kullanılan kavramlarda öğrencinin yaş seviyelerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşlerini şöyle özetlemek mümkündür: *“Etkinlikler tüm çocukların seviyesine uygun olmadığı gibi etkinliklerdeki görseller yeterli olmadığını düşünüyorum. Görseller çok küçük parçalardan oluşuyor, bu çocuk için dikkat çekmeyebiliyor. Görseller hem renklendirilmeli hem de büyütülmeli. Bütün yaş grupları için etkinliklerin kazanımlara ulaştırdığından bahsedemem, 4 yaş çocuğu ile 6 yaş çocuğu aynı değil.”*(Ö1, Ö3, Ö4, Ö9). Ayrıca katılımcılar ezbere ve melodiye dayalı uygulamalardan daha sağlıklı dönütler aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *“Etkinlik kitabındaki ezber, dua, ilahi vb uygulamalarda diğer uygulamalara nazaran daha sağlıklı sonuçlar alıyorum. Dönütlere baktığımda daha kalıcı olduğunu söyleyebilirim.”* (Ö3, Ö4). Bu bulgulardan yola çıkarak 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında öğrenmeyi kolaylaştırarak temellendirmek ve kurslardaki başarıyı arttırmak adına, her yaş grubu için ayrı ayrı tasarlanmış, görsel zenginliği artırılmış daha büyük ve renkli resimlerle desteklenmiş, bir ders saati içinde bitirilebilecek ve birbirinin tekrarı olmayan etkinlik kitapları hazırlanması gerektiği düşünülmektedir.

4-6 yaş grubu öğretici etkinlik kitaplarında her bir etkinliğin başında konunun hangi yöntem ve tekniklerle işleneceği, hangi materyallerin kullanılacağı, kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığının anlaşılması için konu bitiminde hangi değerlendirme sorularının kullanılacağına kadar belirtilerek öğretmenlere yol gösterilmiştir. Talimatların yeterli ve kullanışlı olmasının öğretmenlerde

uygulamaya dair bir rahatlama oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu konu hakkında öğretmenlerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *Etkinliklerin nasıl işleneceğine dair yapılan yönlendirmeler öğretmenlerin işlerini kolaylaştırır ve destekler nitelikte bu anlamda çok katkı sağlıyor.*” (Ö1, Ö3, Ö5, Ö6).

Öğreticiler çocukların içinde buldukları dönem olarak sembolik ifadeleri dikkate aldıklarını göz önünde bulundurarak etkinliklerin görsellik açısından zenginleştirilerek hazırlanmasını istemişlerdir. Çocukların herhangi bir nesnenin dikkat çeken yönüne odaklandığı bilindiğinden, öğretmenlerin kitaplardaki görsellerin düzenlenmesiyle ilgili yerinde bir talepte bulduklarını söylemek mümkündür. 4 yaş çocuğunun görselden yola çıkarak yapacağı yorumlama gücü ile 6 yaş çocuğunun yorumlama gücü aynı olmayacağından öğretmenler, her bir yaş grubunun göz önünde bulundurulduğu farklı görseller hazırlanması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Öğreticiler, 4-6 yaş grubu etkinlik kitabında bu farklılığa dikkat edilmediği yönünde değerlendirmede bulunmuşlardır. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *“Etkinlik kitabındaki görseller diğer yaş grupları ile karşılaştırıldığında özellikle 6 yaş grubunun seviyesinin altında kalıyor. Görseller genelde 4 yaş çocuğuna yönelik, bazı 6 yaş çocukları için basit kaçabiliyor.”* (Ö5).

Öğretim programı etkinlikler için DİB yayınlarını ve ihtiyaç halinde programın amaç ve özelliklerine uygun olan MEB materyallerinden istifade edilebileceği öngörmektedir (DİB, 2018, ss. 7-8). DİB ve MEB kaynakları dışında başka bir seçeneğin bulunmaması söz konusu öğretmenlerin bir kısmını rahatsız ettiği görülmektedir. 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin görüşleri değerlendirildiğinde DİB' in ve MEB' in yayınlarının dışında bir takım özel setlerden yararlanmak istediklerini söylemek mümkündür. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *“Bazen programın dışına çıkarak ihtiyaca yönelik bazı özel setlerden etkinlik uygulamak istiyorum. Örneğin, ilkokula hazırlayacak ama bizim müfredatımızda olmayan bazı etkinlikler. Fakat kurum yönetimi ile sıkıntı yaşama endişesi taşıyor değilim. Bir taraftan kurumla yaşanabilecek sıkıntı, diğer tarafta çocuklar...”* (Ö9). Okul öncesi veya çocuk gelişimi alanlarında herhangi bir lisans eğitimi almayan öğretmenlerin bir arayış içinde olmaları bir taraftan eksikliklerini gidermek diğer taraftan ise mesleki gelişimlerine katkı sağlamak gibi bir çabalarının olduğunu söylemek mümkündür. Kaynak konusunda seçeneğin kısıtlanmasının öğretmenlerde motivasyon kaybına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

4 yaşındaki bir çocuk sonraki eğitim öğretim yılında tekrar kursa kayıt yaptırdığında benzer etkinliklerle karşılaşmaktadır. Öğreticiler bu durumu bir zamandan sonra öğrencinin sıkılması ile ilişkilendirmişler ve her bir yaş grubu için farklı bir müfredat altında değişik etkinlikler tasarlanması gibi bir çözüm önerisinde bulunmuşlardır. Ayrıca konuların çok fazla olduğundan, her haftaya bir değer düşecek şekilde etkinlik tasarlanmasını uygun görmüşler böyle bir programın daha elverişli olacağını ifade etmişlerdir. Öğreticilerin görüşleri şöyle özetlenebilir: *“Sınıflar 4, 5 ve 6 yaş şeklinde ayrılıp, her basamağa ayrı ayrı etkinliklerle farklı değerlere yönelik eğitim sunulmalı. Yaz Kur'an kurslarındaki kur sistemi gibi düşünülmeli.”*(Ö2). *“4 yaş çocuğu 5 yaşında veya 5 yaş çocuğu 6 yaşında kursumuza ikinci defa geldiğinde benzer etkinlikleri tekrar görünce sıkılabiliyor. Her yaş grubuna ayrı etkinlik tasarlanmalı diye düşünüyorum.”* (Ö8).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlerin bazıları etkinliklerin tamamını uygulamakta, bazıları da seçim yaparak kolay ve yapılabilir uygulamalar olmasına dikkat etmektedirler. Öğretim programı da buna müsaade etmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin mevcut öğretim programının temel ilkelerine yaraşır şekilde hareket ettikleri anlaşılmıştır. Etkinliklerin tümünü uygulayamayan öğretmenlerin bu kurslarda yeni olup henüz etkinliklerle ilgili tam bir

ameliye geliştiremeyişlerinden dolayı seçim yapmak zorunda kaldıkları düşünülmektedir. Ayrıca yukarıdaki bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin farklı yaş basamaklarında bulunmalarının algı seviyelerinde de değişiklik oluşturduğu dolayısıyla etkinliklerin mevcut şekliyle her yaş seviyesine tam olarak uygulanamadığı anlaşılmıştır. Kurslarda arzulan eğitim ortamının gerçekleşmesi adına her yaş grubu için düzenlenmiş kaynaklara ihtiyaç duyulmakta olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bulgularından Kur'an öğrenmeye yönelik materyallerin ve buna yönelik uygulamaların tam olarak yeterli olmadığı, mevcut Elif-Ba/Kur'an öğretimi materyallerinin öğrenmeyi istenilen düzeye ulaştırmada eksik kaldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Kur'an okumaya yönelik araç ve gereçlerin güncellenip geliştirilmesinin elzem olduğu düşünülmektedir. Ayrıca 4-6 yaş grubu Kur'an kursları mevcut kaynaklarında çocukları ilkokula hazırlayıcı uygulamaların da yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Kur'an öğrenimine yönelik materyallerde olduğu gibi ilkokula hazırlayıcı içerik ve araç gereçlerin de bu çerçevede yenilenmesi önem arz etmektedir.

Araştırmaya iştirak eden öğretmenlerin çoğu etkinliklerle ilk defa karşılaştıklarını ve deneme yanılma yoluyla öğrendiklerini bu nedenle zaman kaybettiklerini, değerler eğitimine yönelik çok sayıda soyut kavramla karşılaştıklarını, özellikle tekli öğretime geçtiklerinde diğer çocuklarla ilgilenecek yardımcı öğretici eksikliği yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Mevcut öğretim programının hedeflenen düzeyde sürdürülebilmesi ve etkinliklerin tam olarak yürütülebilmesi için kapsamlı bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır. Bahsi geçen kurslara yönelik öğretici yetersizliklerinin en aza indirilmesi için uzun süreli, alanına hâkim uzmanlar tarafından uygulamalı olarak verilecek mesleki çalışmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır.

Mevcut öğretici kitabındaki etkinliklerin nasıl işleneceğine yönelik talimatlar öğretmenler tarafından yeterli bulunmuş olup, bu yönergelerin etkinlikleri kullanışlı kıldığı ve bu sayede okul öncesi eğitim öğretimde gerekli görülüp uygulanması gereken etkinlikleri kullanma becerilerindeki zorluğu bir nebze de olsa telafi ettikleri anlaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programının uygulanabilirliği açısından öğretici etkinlik kitapları öğrenci seviyesine uygun hale getirilmeli ve etkinlik kitaplarında özellikle 6 yaş basamağı için ilkokula hazırlayıcı etkinlik uygulamalarına daha sık yer verilmelidir. 4-6 yaş grubu öğretici etkinlik kitabı uygulamalarının sağlıklı olarak yürütülebilmesi için öğretmenlere öğrenci merkezli eğitim uygulamaları konusunda yeterlilik kazandırılmalıdır. Öğrencilerin sınıf ortamına aktif olarak katılabilmesi için mevcut kaynakların birbirinin tekrarı niteliğinde olan etkinliklerden ayrıştırılmalı ve öğrenci yaş basamaklarına göre yeniden tasarlanmalıdır. Etkinlik kitabındaki hikâyeleri destekleyecek görseller artırılmalıdır. Yaşadığımız çağın bir gerekliliği olarak teknolojik cihazlar üzerinde öğretim programına uygun çocuk etkinlikleri tasarlanmalı ve sağlıklı teknoloji kullanımına yönelik çocuklara rehberlik edilmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Onay: 2020 yılı öncesinde tamamlanmış tezden türetildiği için etik kurul izni gerekmemektedir.

Yazar Katkısı: İsmail Bulut (%50), Bekir Sarı (%50)

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding: The authors received no financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Ethical Approval: Ethics committee approval is not required as it is derived from the thesis completed before 2020.

Author Contributions: İsmail Bulut (50%), Bekir Sarı (50%)

KAYNAKÇA

- Aktaş Arnas, Y. (2011). Dramada ortam ve araç gereçler. A. Köksal Akyol (Ed.). *İlköğretimde drama* içinde (s. 67-74). İstanbul: Kriter Yayıncılık.
- Arabacı, İ. B. ve Akgül, T. (2013). Elazığ İlinde uygulanan etkinlik temelli değer öğretimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(20), 7-31. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29175/312419>
- Arıcı, İ. (2020). Çocukluk dönemi din eğitimi. İ. Turan ve B. Nazıroğlu (Ed.). *Din Eğitimi* içinde (s. 220-234). Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları.
- Aybey, S. (2017). 4-6 Yaş grubu çocukların gelişim özellikleri bağlamında din eğitimi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research* 4(12), 781-787. Erişim adresi: <http://www.jshsr.org/DergiTamDetay.aspx?ID=150&Detay>
- Bayrakçı, M. (2007). Okul öncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerinin gelişmesi üzerindeki etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Butgel Tunah, S., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması "karma araştırma yöntemi". *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2), 106-112. Erişim adresi: http://ekurgu.anadolu.edu.tr/assets/upload/pdf/20170112090408_ekurgu.pdf
- Dağlıoğlu, E. (2009). Okul öncesi öğretmenlerin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. G. Haktanır (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş*. (s. 40-80). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Ç. Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534. Erişim adresi: <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/505>
- Diyanet İşleri Başkanlığı (2018). *Kur'an kursları öğretici kitabı, 4-6 yaş grubu*. İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı (2019). Diyanet İşleri Başkanlığı(DİB) Kur'an kursları öğretim programı. Erişim adresi: <https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Detay/544>
- Dodurgalı, A. (1996). *Ailede çocuğun din eğitimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Duman, B. (2004). *Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Genç, M. F. (2019). Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında din Eğitimi. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 507-521. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/768798>
- Gün, A. (2016). Veli ve öğretici görüşleri doğrultusunda 4-6 yaş grubu Kur'an kursu eğitimi: Samsun İli Örneği. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4(7), 33-66. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauidf/issue/26903/282862>
- Kalender, A. (2006). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşım temelli "yeni matematik programı"nın uygulanması sürecinde karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karasu, T. (2019). Kur'an kursu öğrencilerine göre okul öncesi dönemde din Eğitimi: Muş ili örneği. *İlter: İlahiyat Fakültesi Dergisi* 51, 479-499. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilter/issue/46594/495961>

-
- Kurt, İ. (2017). Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarından memnuniyet düzeyleri ve beklentileri üzerine bir araştırma (Ankara Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin bir rehber*. S.Turan (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. (1992). *el-Câmiu's-sahih*, VIII, 2. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Öztürk, N. (2018). Okul öncesi dini eğitim: "Kur'an kursları okul öncesi din eğitimi projesi" ve öneriler. *Analiz Yazı Dizisi, Temmuz*, 247. SETA Vakfı Yayınları. Erişim adresi: <https://www.setav.org/tag/okul-oncesi-dini-egitim/>
- Pekdoğan, S. ve Korkmaz, H. İ. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 59-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/44714/555476>
- Pınarcık, Ö. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ana dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin incelenmesi: Konya örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sarı, B. (2019). Kur'an kursları öğretici kitabındaki uygulamaların incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Şimşek, E. (2004). Çocukluk dönemi dini gelişim özellikleri ve din eğitimi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IV(1), 207-220. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/daad/issue/4520/62206>
- Turhan, G. (2009). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ders etkinliklerinin öğretmenlere göre değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yağcı, S. (2018). Öğreticilere göre DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursları (İzmir İli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.

SUMMARY

The basic element and the executive of the non-formal religious education and teaching activities are the Quran course teachers with different functions within the framework of imam-oratores, muezzin-trustees, preachers and our subject. The Directorate of Religious Affairs has brought a new identity to its body within the scope of the "4-6 Age Religious Education Project" in the 2013-2014 academic years and differentiated the student image with the 4-6 age group Quran courses.

Although it is seen that in the Quran courses program of 4-6 age group, student-centered, students can learn by doing and living, arranged according to the activity-based teaching method, the program requires teachers to use activity-based teaching.

The 4-6 age group tutorial books consist of two separate learning areas: Religious Information 1-2 and Quran 1-2. It is seen that it utilizes various activity methods and techniques to realize unit acquisitions within these learning areas. It is seen that the tutorial book is mostly supported by story, question-answer, drama, educational game and applied training activity methods and techniques.

It is the biggest helper for learning activities for preschool children. Because activity practices give the child knowledge, behavior and understanding by doing and living. Parents and educators should not neglect to use activity practices in religious education and teaching to improve any child's negative behavior, knowledge and understanding or to maintain positive. Considering that the activities contribute to the speedy learning of the child and reach a healthy result, it is important to know the ease and difficulties of the application methods and techniques prepared according to the developmental characteristics of 4-6 years old children. Therefore, priority should be given to simple, easy and understandable religious education activities suitable for the level of the child in religious education practices between the ages of 4-6, which is a critical period in terms of religious development.

In this study, it is aimed to examine the applications of the 4-6 age group Quran courses tutorial books. This study was made according to the mixed research design. Frequency and percentage values of the data obtained from the study group were examined using the quantitative survey technique. In the qualitative dimension, the data collected through the semi-structured interview form were interpreted by descriptive analysis technique.

This study will be beneficial for the professional skills and achievements of the Quran teachers since it is seen in the literature that there is no comprehensive study on the structure of Quran lesson tutorial book activities and activity practices for the 4-6 age group. It is also thought to contribute to the field of religious education. According to some findings of the research;

1. It has been observed that the vast majority of Quran course instructors include different activities other than the content of the activity book,
2. The activities and materials for learning in the Quran should not be considered sufficient and increased,
3. It was observed that the preparations for primary school were inadequate and the activities were repetitive.

Some conclusions reached in the context of the findings obtained from the research are as follows;

1. Some of the tutorials implement all of the activities, while others make selection easy and feasible.
2. The physical appearance of the courses is far from visuals that can appeal to children.

3. The instructions for the implementation of the activities in the current tutorial book are sufficient and it has been found that these instructions make the activities useful.

Some suggestions based on the results of the research are as follows;

1. Redesigning the existing resources according to age levels or developing them to reflect all age levels so that students can actively participate in the classroom environment,
2. To simplify the activities and curriculum topics that help the subject to be understood in order to achieve the targeted achievements,
3. It is proposed to separate the activities that are repetitive.